

International
SOCIAL SCIENCES
STUDIES JOURNAL

SSSjournal (ISSN:2587-1587)

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:5, Issue:48
sssjournal.com

pp.6022-6031.
ISSN:2587-1587

2019
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 11/09/2019 | The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 27/10/2019
Published Date (Makale Yayın Tarihi) 27.10.2019

İLKOKUL ÖĞRETİM PROGRAMLARININ ATATÜRKÇÜLÜK İLE İLGİLİ KONU VE KAZANIMLAR AÇISINDAN KARŞILAŞTIRMALI OLARAK İNCELENMESİ

A COMPARATIVE ANALYSIS OF PRIMARY EDUCATION CURRICULA IN TERMS OF ATTAINMENTS AND SUBJECTS RELATED TO KEMALISM

Dr. Öğretim Üyesi, E. Seda KOÇ

Namık Kemal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Meslek Yüksek Okulu, Çocuk Gelişimi Programı, Tekirdağ/TÜRKİYE

Article Type : Research Article/ Araştırma Makalesi

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.26449/sss.1841>

Reference : Koç, E.S. (2019). "İlkokul Öğretim Programlarının Atatürkçülük İle İlgili Konu ve Kazanımlar Açısından Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi", International Social Sciences Studies Journal, 5(48): 6022-6031.

ÖZ

Atatürkçülük temelinde Atatürk'ün akla, mantığa, bilime ve tekniğe dayalı olan düşünce sisteminin yatmış olduğu; onun gerçekleştirmiş olduğu uygulama ve yenilikler aracılığıyla Türk Cumhuriyeti ve Türk Milleti'nin hak ettiği uygarlık seviyesine ulaşabilmesini hedefleyen ilkeler ve fikirler bütünüdür. Bu fikirler ve ilkeler toplumsal hayatın her alanına ve devletin çalışma alanlarının tamamına entegre edilebilecek nitelikte olup, eğitim insan yetiştirme görevinden kaynaklı olarak söz konusu alanların başında yer almaktadır. Bu çalışmada eğitimin insan yetiştirme süreci esnasında yararlanılan temel kaynaklar olan öğretim programları Atatürkçülük ile ilgili kazanım ve konular açısından incelenmiştir. Çalışmada verilerin kaynağının Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Türkçe, Fen Bilimleri ve Matematik derslerine ait ilkökul öğretim programları oluşturmuş olup, söz konusu derslere ait halen uygulamada olan programların yanısıra bir önceki programlar da çalışma kapsamına alınmıştır. Öğretim programlarının incelenmesinde doküman analizi yönteminden yararlanılmıştır. Çalışmada elde edilmiş olan bulgular ışığında HBDÖP, SBDÖP ve TDÖP'de Atatürkçülük ile ilgili kazanım ve konuların sayısında bir önceki öğretim programlarına göre dikkati çeken düzeyde düşüş olduğu; FBDÖP ve MDÖP'de ise söz konusu kazanım ve konulara programlarda yer verilmemiş olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna göre öğretim programlarının geneli için belirgin eksikliklerin olduğu ve programların belirlenmiş olan bu eksiklikler paralelinde gözden geçirilmesi gerektiği düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Atatürkçülük, Öğretim Programı, İlkokul

ABSTRACT

Kemalism is a set of principles and ideas, which is based on Atatürk's thinking system with mind, logic, science and technique, aims to achieve to reach the level of civilization deserved by the Turkish Republic and the Turkish Nation through its applications and innovations. These ideas and principles can be integrated into all areas of social life and the state's working areas, and education is one of the leading areas of them. In this study, curricula, which are the main sources used during the education process of human beings, are examined in terms of gains and issues related to Kemalism. In the study, the primary level curricula of Life Science, Social Studies, Turkish, Science and Mathematics courses were the data sources. Document analysis method was used in examining the curricula. In the light of the findings obtained in the study, it was observed that there was a remarkable decrease in the number of attainments and subjects related to Kemalism in the curriculum of Life Sciences, Social Sciences and Turkish courses compared to the previous curricula of them. It was also concluded that the attainments and subjects related to Kemalism were not included in the curricula of Science and Math. Accordingly, it is considered that there are significant deficiencies for the curricula in general and they should be reviewed in line with these identified deficiencies.

Key words: Kemalism, Curriculum, Primary Education

1. GİRİŞ

Eğitim, bilgi ile etkileşime girerek, öğrenme ve öğretme yoluyla bireysel anlamda yüksek bir yaşam düzeyine ulaşmanın, toplum olarak gelişme ve ilerlemenin başlıca yoludur. Ayrıca demokratik ve insan haklarına uygun bir siyasal ve toplumsal sistem kurup geliştirmenin yolu da eğitimden geçmektedir (Özyılmaz, 2013). Eğitim bütüncül bir sistem olarak nitelendirilebilir. Bu sistem içerisinde bireyin ve içinde bulunduğu toplumun istek, beklenti ve ihtiyaçlarının en iyi şekilde karşılanabilmesi hedeflenmektedir. Söz konusu hedefe ulaşabilmek için ise eğitim sistemleri birbiri ile doğrudan bağlantılı ve devami niteliğinde olan; okul öncesinden yükseköğretime kadar uzanan farklı aşamalara ayrılmaktadır.

İlkokul anılan aşamalar içerisinde oldukça önemli ve kritik bir yere sahiptir. Okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamına alınmadığı şu günlerde halen pek çok öğrenci için ilkökul formal eğitim sürecinin ilk basamağı olma özelliğini devam etmektedir. Bu yönüyle ilkökul milli eğitim çerçevesinde belirlenen istendik davranışların kazanılmaya başlandığı ilk basamaktır. Bu basamak dahilinde verilen eğitim süreçleri aracılığıyla öğrencilerin akademik ve bilişsel gelişmelerinin yanısıra kişilik gelişmelerinin de desteklenerek toplumsal uyum konusunda ihtiyaç duydukları temel bilgi ve becerileri edinmeleri beklenmektedir. İlkokullarda uygulanan öğrenme süreçleri için ifade edilmiş olan bu çıktılara ulaşılabilmesini sağlayan pek çok önemli değişken olmakla birlikte öğretim programları bu amaca ulaşılması için yaralanabilecek en işlevsel araçlardır. Çünkü öğretim programları içerdiği planlı ve güdümlü yaşantılar aracılığıyla eğitim sistemleri için belirlenen hedeflere en kısa ve pratik yollardan ulaşılmasına imkan tanımaktadır.

Öğretim programı kavramına ilişkin alanyazında pek çok farklı tanım yer almakla birlikte bir şekilde bu kavramı “formal eğitim süreçleri aracılığıyla bireylerce edinilmesi beklenen davranışlara ulaştırıcı yaşantıları kapsayan dokümanlar” şeklinde ifade etmek doğru olacaktır. Sistematik pek çok öğrenme etkinliğini içeren bu dokümanları yazılı birer evrak olmanın ötesinde eğitim sistemleri içerisinde yer alan canlı birer unsur olarak kabul etmek son derece yerinde olacaktır. Çünkü farklı dersler için geliştirilmiş olan her bir öğretim programı zaman içerisinde doğan, büyüyen, gelişen ve hatta ölen birer canlı gibi değişim göstermektedir.

Eğitim sistemleri için geliştirilen öğretim programlarının temel amacı ait olduğu derse ilişkin temel yeterliklerin öğrencilerce en üst düzeyde kazanılmasının sağlanmasıdır. Bunun dışında milli eğitim sisteminin içinde yer alan ve farklı eğitim kademelerinde uygulanmakta olan her bir öğretim programı tarafından ortak bir şekilde benimsenmiş olan amaçlar da yer almaktadır. Söz konusu amaçlar aracılığıyla öğrenenlerin farklı disiplinler altında edinmiş oldukları akademik kazanımları birtakım istendik kişilik özellikleri ve davranışlarla pekiştirmeleri beklenmektedir. Bir başka ifade ile geliştirilen öğretim programlarının ortak bir payda dahilinde kesişmesinin sağlanarak, belirli bir kapsam dahilinde bütünleştirilmesi istenmektedir. Atatürkçülük ve Atatürkçülük ile ilgili konular hiç şüphesiz adı geçen ortak payda içerisinde yer alan unsurların başında gelmektedir.

Atatürkçülük Türk Milletinin ortak tarihinden ortaya çıkarak durağan bir siyasi düşüncenin çok daha ötesine ulaşmayı başarmış olan akıl, sevgi, bilim, çağdaşlık, adalet, demokrasi gibi temel kavramları içeren güçlü bir ideolojidir. Bir düşünce sistemi olan Atatürkçülüğün temelinde Atatürk'ün önderliğinde gerçekleştirilmiş olan Kurtuluş Savaşı sonrasında oluşturulmuş olan ilkeler benimsenmektedir. Üniter devlet, tam bağımsız devlet, milli egemenliğe dayalı demokratik laik devlet gibi özellikler adı geçen ilkeleri oluşturmaktadır.

Atatürkçülük Kemalizm, Atatürk Yolu, Atatürkçü Düşünce Sistemi gibi kavramlar temelinde Atatürk'ün düşünce sisteminin yer aldığı eş anlamlı terimler olarak düşünülebilir. Bu düşünce sisteminin oluşmasına neden olan olaylar, düşünürler, yazarlar ve kitaplar incelendiğinde ise Atatürk'ün yalnızca bir olayın, bir düşüncenin, akımın izleyicisi olmadığı, çağının değişik görüş ve düşüncelerini kendine özgü bir senteze ulaştırmış olduğu görülmektedir. Hiç kuşkusuz her insan gibi Mustafa Kemal de içinde bulunduğu toplumsal, kültürel çevrenin ve yaşadığı döneme damgasını vuran büyük olaylar ile siyasal akımların etkisinde kalmıştır. Ancak Atatürk'ü diğer insanlardan ayıran bir özellik onu ve büyük eserini Türk ulusuna ve mazlum milletlere kazandırmıştır. Bu özellik Atatürk'ün döneminin düşüncelerini, okuduklarını, gördüklerini, deneyimlerini topluca değerlendirerek “yeni bir bileşkeye belirli bir düşün düzeyine” ulaştırabilme ayrıcalığına sahip olmasının bir sonucudur. Büyük diye nitelendirilen kişileri diğer insanlardan ayıran özelliklerin başında yer alan bu yetenek, “Atatürkçü düşünce sisteminin” oluşmasında belirleyici öge olmuştur (Turan, 1982).

Atatürkçü düşünme sisteminin benimsemiş olduğu ilkeler ele alındığında, bu ideolojinin evrensel bir niteliğe sahip olduğu görülmektedir. Ulusal egemenlik, laiklik, milliyetçilik başta olmak üzere pek çok ilke

Atatürkçü düşünme sisteminin Türk milletinin dışında pek çok millet için bir model olarak görülmesini sağlamıştır. Bir başka deyişle bu ideoloji tüm insanlığın layık olduğu yüksek değerleri içermekte; dolayısıyla birey ve toplum olarak var olabilme yolunda hayatın her alanına ışık tutabilmektedir. Şüphesiz eğitim sistemleri ve beraberinde yer alan bütün unsurlar söz konusu ışık dahilinde aydınlanmaya ihtiyaç duyan alanların başında yer almaktadır.

Atatürkçü düşünce sisteminde eğitimde öğretmen, öğrenci ve program boyutlarına sürekli vurgu yapılmaktadır. Buna göre eğitim sistemini başarılı kılan temel faktörlerden birincisi öğretmendir. Çünkü, eğitim sistemini plânlayan, uygulayan, izleyen ve değerlendiren öğretmendir. Eğitim sisteminde öğretmenin önemli bir konuma sahip olduğunu çok iyi bilen Atatürk, öğretmenlik mesleğine layık olduğu büyük değeri vermiştir. Atatürk'e göre, "memleketi ilim, irfan, ekonomi ve bayındırlık sahalarında yükseltmek, milletimizin her hususta çok verimli olan kabiliyetlerini geliştirme, gelecek nesillere sağlam, değişmez ve olumlu bir karakter vermek lazımdır. Bu kutsal amaçları elde etmek için mücadeleye katılanların arasında öğretmenler en önemli ve en hassas yeri almaktadır" (Çoban,2001). Diğer bir unsur olan öğrenciye verilen önemi Atatürk'ün 25 Ağustos 1924 günü Öğretmenler Birliği Kurultayı'nda "Cumhuriyet, fikren, ilmen, fennen, bedenlen kuvvetli, yüksek karakterli koruyucular ister. Yeni nesli, bu özellik ve kabiliyette yetiştirmek sizin elinizdedir" şeklinde ifade etmiş olduğu düşüncelerinden anlamak mümkündür.

Atatürkçü düşünce sisteminde yer alan son unsur öğretim programlarıdır. Atatürk'e göre "hükümetin en verimli ve en önemli vazifesi millî eğitim ile ilgili işlerdir. Bu işlerde başarılı olabilmek için öyle bir program takip etmeye mecburuz ki, o program milletimizin bugünkü haliyle sosyal, hayatî ihtiyacıyla, çevre şartlarıyla ve çağın gerekleriyle tamamen uygu, uyumlu olsun. Bunun için, büyük ve fakat hayali ve karmaşık düşüncelerden tamamen sıyrılarak gerçeği etkili bir bakışla görmek ve el ile temas etmek lazımdır. Teşebbüs edilecek şeyin neden ibaret olduğu ancak bu şekilde kendiliğinden ortaya çıkar" (Aslan, 1989). Görüldüğü gibi Atatürk ve Atatürkçü düşünce sistemi tarafından gerek öğretim programları gerekse eğitim sisteminin diğer öğeleri için belirtilmiş olan özellikler, eğitim bilimleri alan yazınında kabul gören ve bugün halen geçerliğini korumakta olan temel ilkelerdir. Bu nedenle Atatürkçü düşüncenin eğitim sistemleri içerisindeki yerinin korunması ve artırılması hedeflenen eğitim sistemlerine ve eğitimsel çıktılara ulaşılması adına önem taşımaktadır.

Atatürkçülüğün eğitim sistemleri içerisindeki yerinin arttırılabilmesi amacıyla 1982 yılı itibarıyla Atatürkçülük bilincine sahip, devrimleri benimsemiş, Atatürk ilke ve devrimlerine bağlı yurttaşların yetişmesi için sadece "T.C İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük" dersinin yetersiz kalacağı düşüncesinden yola çıkılarak MEB tarafından geliştirilen çeşitli derslerin öğretim programlarına Atatürkçülük ile ilgili konular eklenmiştir. Tebliğler dergisinin 2504 numaralı sayısında alınan kararla "Atatürkçülük ile İlgili Konular" ilköğretimin kesintisiz 8 yıla çıkarılması nedeniyle yeniden düzenlenmiş ve 1999-2000 öğretim yılından itibaren uygulanmaya başlanmıştır. Bunun yanında Atatürkçülük ile ilgili konular derslerin alan bilgileri ile kaynaştırılmaktadır. Buna göre temel eğitim düzeyinde uygulanmakta olan Türkçe, Hayat Bilgisi, Fen Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Vatandaşlık ve İnsan Hakları, T.C İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Görsel Sanatlar, Müzik ve Beden Eğitimi derslerinde Atatürkçülük ile ilgili konulara yer verilmektedir (Tebliğler Dergisi, 1999).

2. ÇALIŞMANIN AMACI VE ÖNEMİ

MEB tarafından 14/6/1973 tarihinde kabul edilmiş olan 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun birinci bölümünde Türk Milli Eğitiminin Amaçlarına yer verilmiştir. Söz konusu amaçlardan ilki olan genel amaçların ilk maddesi incelendiğinde ise Türk Milli Eğitiminin Genel Amacı "*Türk Milletinin bütün fertlerini, Atatürk inkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan, insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk Devleti olan Türkiye Cumhuriyetine karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek*" olarak ifade edilmiştir (Millî Eğitim Temel Kanunu). Söz konusu hedefe ulaşılabilmesi için eğitim sistemlerinde yer alan her bir öğenin bu amaç doğrultusunda çalışabilmesi oldukça önemli olmakla birlikte öğretim programlarının öğrenme süreçlerinin düzenlenmesinde ve yürütülmesinde üstlenmiş olduğu rehberlik görevi düşünüldüğünde programların Atatürkçü düşünce sistemine paralel bir şekilde geliştirilmesinin gerekliliği dikkati çekmektedir. Bu nedenden ötürü başta tebliğler dergisinde belirtilmiş olan derslere ait programlar olmak üzere eğitim-öğretim süreçlerinde uygulanmakta olan programların tamamında Atatürkçülük ile ilgili konulara yeterli oranda yer verilmesi gerekmektedir.

Bu çalışma ile ilkököl düzeyinde 1-4.sınıflarda uygulanmakta olan Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Türkçe, Fen ve Teknoloji Eğitimi ve Matematik derslerine ait öğretim programlarının söz konusu bakış açısı ile incelenmesi amaçlanmıştır. Buna göre öğretim programlarında yer alan kazanım ve konulardan Atatürkçülük ile ilgili olanlar belirlenerek, program geneline ilişkin saptamalarda bulunmaya çalışılmıştır. Öğretim programlarının Atatürkçülük çerçevesinde incelenmesinde söz konusu derslere ait bir önceki programlar da ele alınarak karşılaştırmalı bir değerlendirme yapılmıştır. Buna göre çalışmada elde edilmiş olan bulgular aracılığıyla öğretim programlarının Atatürkçülük bakımından nasıl bir değişim ve gelişim gösterdiğinin belirlenebileceği; ayrıca yürütülecek olan program geliştirme mekanizmaları için önemli dönütler sunulabileceği öngörülmektedir.

Çalışmada belirlenmiş olan bu amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmaya çalışılmıştır;

- 1) 2009 ve 2018 1-3.Sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programları arasında Atatürkçülük ile ilgili kazanımlar ve konular açısından ne gibi benzerlikler ve farklılıklar yer almaktadır?
- 2) 2005 ve 2017 1-4.Sınıflar Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları arasında Atatürkçülük ile ilgili kazanımlar ve konular açısından ne gibi benzerlikler ve farklılıklar yer almaktadır?
- 3) 2005 ve 2019 1-4.Sınıflar Türkçe Dersi Öğretim Programları arasında Atatürkçülük ile ilgili kazanımlar ve konular açısından ne gibi benzerlikler ve farklılıklar yer almaktadır?
- 4) 2005 Fen ve Teknoloji ile 2018 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programları arasında Atatürkçülük ile ilgili kazanımlar ve konular açısından ne gibi benzerlikler ve farklılıklar yer almaktadır?
- 5) 2009 ve 2017 1-4.Sınıflar Matematik Dersi Öğretim Programları arasında Atatürkçülük ile ilgili kazanımlar ve konular açısından ne gibi benzerlikler ve farklılıklar yer almaktadır?

3. YÖNTEM

3.1. Araştırma Modeli

İlkokul düzeyinde uygulanmakta olan bazı derslere ait öğretim programlarının Atatürkçülük ile ilgili kazanım ve konular açısından incelendiği bu çalışma bir nitel araştırma örneği olup durum çalışması modeline göre yürütülmüştür. Nitel araştırmalar disiplinler arası bütüncül bir bakış açısını esas alarak, araştırma problemini yorumlayıcı bir yaklaşımla incelemeyi benimseyen bir yöntemler olarak tanımlanmaktadır. Bu yönetime göre üzerinde araştırma yapılan olgu ve olaylar kendi bağlamında ele alınarak, insanların onlara yükledikleri anlamlar açısından yorumlanmaktadır (Altunışık ve diğerleri, 2010).

Nitel araştırmalarda determinist yaklaşım ön planda tutulmaz ve olaylar arasında neden- sonuç ilişkisi kurulmaz. Sayısal verilere ve istatistiklere daha az yer verilirken sözlü ve nitel analizlere daha çok vurgu yapılır. Nitel araştırmacılar olayların ve bağlamların dilini kullanır, olayları bağlamı içerisinde inceler. Sorunları, içerisinde oluşup geliştiği değerler sisteminden yalıtılarak analiz etmez, durumlara egemen olan ilişkiler ağını kendi doğal ortamında yorumlamaya veya bunların anlamlarını ortaya çıkarmaya çalışır (Neuman, 2012).

Durum çalışmalarında bireylerin yaşamları, küçük grupların davranışları, kurumsal ve yönetsel süreçler, çevre değişimleri, okul performansları, uluslararası ilişkiler ve endüstriyel oluşumlar yani gerçek hayat durumlarının bütüncül ve anlamlı karakteristik özelliklerini ele almasına olanak verir. Diğer yöntemlerle kıyaslandığında eğitim alanında daha çok kullanılan durum çalışması, durumların gerçek hayat bağlamında derinlemesine incelenmesi açısından güçlü bir yöntemdir (Yin, 2006). Bu çalışmada incelenen öğretim programları birer durum olarak ele alınmış olup, nitel araştırmaların doğası gereği söz konusu öğretim programlarına ilişkin analizlerde bulunularak yorumlanmaya çalışılmıştır.

3.2. Verilerin Kaynağı

Bu çalışmada kullanılan verilerin kaynağını TTKB tarafından geliştirilmiş olan Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Türkçe, Fen Bilimleri ve Matematik derslerine ait ilkököl öğretim programları oluşturmaktadır. Söz konusu derslere ait halen uygulamada olan programların yanısıra bir önceki programlar da çalışma kapsamına alınmıştır. Programlara TTKB'nin resmi genelağ sitesinden ulaşılmıştır. Çalışmanın akıcılığını bozmamak için öğretim programları için kimi zaman kısaltmaların kullanımı tercih edilmiştir. Söz konusu kısaltmalar şu şekilde sıralanabilir; Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı (HBDÖP), Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı (SBDÖP), Türkçe Dersi Öğretim Programı (TDÖP), Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı (FBDÖP) ve Matematik Dersi Öğretim Programı (MDÖP).

3.3. Verilerin Analizi

Çalışmada öğretim programları doküman incelemesi yönteminden yararlanılarak analiz edilmiştir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen, olay veya olgular hakkında, bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır. Doküman incelemesi, geleneksel olarak, tarihçiler, antropologlar ve dil bilimcilerin kullandığı bir yöntem olmakla birlikte, sosyologlar ve psikologlar da doküman incelemesi kullanarak önemli kuramların geliştirilmesine katkıda bulunmuşlardır (Şimşek, 2009). Doküman incelemesinde, mevcut kayıt ya da belgelerin, veri kaynağı olarak sistemli incelenmesi olarak ifade edilmektedir. (Karasar, 2007). Bu çalışmada veri kaynağı olarak kabul edilmiş olan öğretim programları Atatürkçülük ile ilgili kazanım ve konular açısından karşılaştırmalı olarak incelenerek, öğretim programlarının gerek aynı derse ait bir önceki program ile gerekse diğer derslere ait programlara göre benzerlikleri, farklılıkları dışında geliştirmeye açık ve güçlü yönleri belirlenmeye çalışılmıştır.

4. BULGULAR

4.1. 2009 ve 2018 1-3.Sınıflar Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programları arasındaki Atatürkçülük ile ilgili kazanımlar ve konular açısından benzerlikler ve farklılıklar

Hayat Bilgisi Dersine ait mevcut öğretim programı ile bir önceki program incelendiğinde söz konusu programların 2018 ve 2009 yıllarında geliştirilmiş olduğu görülmektedir. 2009 HBDÖP Atatürkçülük ile ilgili kazanımlar ve konular bakımından ele alındığında bu programda “Hayat Bilgisi Dersi Programı’nda Atatürkçülük Konuları” şeklinde bir başlığın yer aldığı, söz konusu başlık altında programda yer alan kazanımların Atatürkçülük konularıyla eşleştirilerek tablo şeklinde sunulmuş olduğu dikkati çekmektedir. Söz konusu tabloda yer alan kazanım ve konular sınıf bazında sunulmuş olup bunlardan bazıları Atatürkçülük ile doğrudan ilgili kazanım ve konular, bazıları ise Atatürkçülük ile ilişkilendirilmiş konu ve kazanımlardır. Söz konusu kazanım ve konular şu şekilde örneklendirilebilir;

➤ Atatürkçülük ile doğrudan ilgili olan kazanım ve konulara örnek;

Kazanım: Atatürk’ün çocukluk anılarını araştırarak sınıfta sunar.

Konu: Atatürk ile ilgili anıları dinlemekten zevk alış.

➤ Atatürkçülük ile ilişkilendirilmiş olan kazanım ve konulara örnek;

Kazanım: Farklılıkların doğal olduğunu kabul eder ve farklı özelliklere sahip kişilere hoşgörüyü yaklaşır.

Konu: Atatürk’ün kişiliğini ve özelliklerini tanımaya ilgi duyuş. (Atatürk’ün kişilik özelliklerinden insan sevgisi üzerinde durulacaktır.)

Programda bu şekilde sunulmuş olan kazanım ve konular bütüncül olarak ele alındığında 2009 HBDÖP’de 14’ü doğrudan 14’ü ise ilişkilendirilmiş olmak üzere toplamda 28 adet Atatürkçülük ile ilgili kazanım ve konuya yer verilmiş olduğu belirlenmiştir. 2018 HBDÖP ele alındığında Atatürkçülük ile ilgili kazanım ve konuları gösteren herhangi bir başlık ya da tabloya yer verilmemiş olduğu dikkati çekmektedir. Programda sınıf bazında sunulmuş olan kazanımlar ve konular incelendiğinde programda Atatürkçülük ile doğrudan ilgili olan yalnızca 4 adet kazanımın yer aldığı, söz konusu kazanımlar dışında 2009 HBDÖP’de olduğu gibi Atatürkçülük ile ilişkilendirilmiş olan herhangi bir kazanımın program kapsamında bulunmadığı görülmektedir. Programda benzer şekilde Atatürkçülük ile ilgili herhangi bir konu başlığına da yer verilmemiş olduğu dikkati çekmektedir.

2009 ve 2018 öğretim programlarında yer alan Atatürkçülük ile ilgili kazanımlar karşılaştırıldığında 2018 HBDÖP’de yer alan kazanımlardan üçüne bir önceki programda yakın ifadelerle yer verilmiş olduğu görülmektedir. Söz konusu kazanımlar ve öğretim programlarında sunulmuş biçimleri aşağıda yer almaktadır;

Atatürk’ün hayatını öğrenmeye istekli olur. (2009 HBDÖP)

Atatürk’ün hayatını bilir. (2018 HBDÖP)

Milli bayramları kutlamak amacıyla yapılan hazırlıklara ve kutlamalara coşkuyla katılır. (2009 HBDÖP)

Milli gün, bayram, tören ve kutlamalara katılmaya istekli olur. (2018 HBDÖP)

Atatürk’ün çocukluk anılarını araştırarak sınıfta sunar. (2009 HBDÖP)

Atatürk’ün çocukluğunu araştırır. (2018 HBDÖP)

2018 HBDÖP’de yer alan Atatürkçülük ile ilgili diğer kazanım ele alındığında ise bu kazanıma 2009 HBDÖP’de kazanımlar içerisinde yer verilmediği ancak konu başlıkları içerisinde yer verildiği belirlenmiştir. 2018 HBDÖP’de “Atatürk’ün kişilik özelliklerini araştırır” şeklinde ifade edilmiş olan kazanımın 2009 HBDÖP konuları içerisinde yer alan “Atatürk’ün kişiliğini ve özelliklerini tanımaya ilgi duyuş” başlığı ile karşılanmıştır. Buna göre 2009 HBDÖP’de daha fazla sayıda Atatürkçülük ile ilgili kazanımlar ve konulara yer verildiği ve bu programın Atatürkçülük açısından 2018 HBDÖP’yi kapsar nitelikte olduğu söylenebilir.

4.2. 2005 ve 2017 4.Sınıflar Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları arasındaki Atatürkçülük ile ilgili kazanımlar ve konular açısından benzerlikler ve farklılıklar

İlkokullarda 4.sınıf seviyesinde uygulanmakta olan Sosyal Bilgiler dersine ait öğretim programları incelendiğinde 2005 HBDÖP’de olduğu gibi Atatürkçülük ile ilgili kazanım ve konuların tablolaştırılarak sunulmuş olduğu görülmektedir. 2 si doğrudan olmak üzere programda Atatürkçülük ile ilgili toplamda 19 adet kazanım yer almaktadır. Atatürkçülük ile ilgili konular incelendiğinde ise programda söz konusu kazanımlarla ilişkili 8 farklı konu başlığına yer verilmiş olduğu görülmektedir. Söz konusu konu başlıkları şu şekildedir,

- 1) Dayanışmanın toplum hayatındaki önemi
- 2) Türk Toplumunda aile ve aile bireyleri arasındaki dayanışmanın önemi
- 3) Atatürk’ün millî kültüre verdiği önem
- 4) Atatürk’ün hayatıyla ilgili olaylar ve olgular
- 5) Atatürk’ün kişilik özellikleri
- 6) Türk kadınının toplumdaki yeri
- 7) Bilim ve teknolojinin anlamı ve önemi
- 8) Atatürk’ün bilim ve teknolojiye verdiği önem (2005, SBDÖP).

Görüldüğü gibi 2009 SBDÖP’de yer alan konu başlıkları aracılığıyla Atatürk’ün kişilik özelliklerinin ve yaşamına ilişkin temel bilgilerin yanısıra toplumsal ve bilimsel alandaki farklı konulardan da yararlanarak bu konular Atatürkçülük ile ilişkilendirilmeye çalışılmıştır. Programda ayrıca konu başlıkları altında verilmiş olan açıklamalar ile konuların işlenişine ilişkin bazı önemli noktalar üzerinde durulmak istenmiştir. Söz konusu açıklamalardan biri şu şekilde örneklendirilebilir;

Konu Başlığı: Atatürk’ün bilim ve teknolojiye verdiği önem

Açıklama: Atatürk’ün bilim ve teknolojiye verdiği önem vurgulanarak bilim ve teknoloji konusundaki sözlerine örnekler verilir. Atatürk’ün “Hayatta en hakiki mürşit ilimdir.” sözünden hareketle her alanda yaptığı çalışmalarda neden bilimi esas aldığı açıklanarak bilimsel çalışmalarına örnekler verilir. (2009 HBDÖP)

2018 SBDÖP ele alındığında Atatürkçülük ile doğrudan ilgili herhangi bir kazanımın yer almadığı ancak Atatürkçülük ile ilişkilendirilebilecek yalnızca bir kazanıma yer verildiği dikkati çekmektedir. Söz konusu kazanım ve kazanımla birlikte verilen açıklama şu şekildedir;

SB.4.2.4. Millî Mücadele kahramanlarının hayatlarından hareketle Millî Mücadele’nin önemini kavrar. Kazanım biyografi öğretimi bağlamında ele alınır.

Yukarıda görüldüğü gibi 4.sınıf seviyesinde yer alan bu kazanımda Atatürk veya Atatürkçülük ile ilgili doğrudan herhangi bir ifade kullanılmamış olmakla birlikte Milli Mücadelenin başlatıcısı ve başkahramanının Mustafa Kemal Atatürk olduğu düşünüldüğünde kazanımın işlenmesi esnasında Atatürk’ün hayatına değinilmesinin bir zorunluluk olduğu söylenebilir.

SBDÖP’de diğer sınıf seviyelerinde sunulan kazanımlar ve konular incelendiğinde de ne yazık ki 7.sınıf seviyesinde yer alan “Atatürk’ün Türk demokrasisinin gelişimine katkılarını açıklar.” şeklinde ifade edilmiş olan kazanım dışında herhangi bir kazanım ya da konu başlığına yer verilmemiş olduğu görülmektedir. Buna göre SBDÖP’nin gerek çalışma kapsamında ele alınan 4.sınıf seviyesi gerekse diğer sınıf seviyeleri genelinde Atatürkçülük ile ilgili kazanımlar ve konular açısından önemli eksiklikleri barındırdığı söylenebilir.

4.3. 2009 ve 2019 1-4.Sınıflar Türkçe Dersi Öğretim Programları arasındaki Atatürkçülük ile ilgili kazanımlar ve konular açısından benzerlikler ve farklılıklar

2009 TDÖP’de Atatürkçülük ’ün 4 temel başlık altında ele alınmış oluşu görülmektedir. Bunlar;

- 1) Atatürk’ün hayatı ve eserleri (hayatı, ailesi, öğrenim hayatı, fikir ve siyasi hayatı, Atatürk ve Milli Mücadele)
- 2) Atatürk’ün kişilik özellikleri
- 3) Atatürkçü düşünce sisteminde yer alan konular (Milli Eğitim, Atatürk ve güzel sanatlar, Türkiye Cumhuriyeti’nin temel amaç ve görevleri, Milli Kültür, Türk Kadını, Çevre Bilinci, Planlı Çalışması, Türk Dış Politikası, Diğer Din, Örf ve Adetlere Hoşgörülü Olma),
- 4) Atatürk ve Cumhuriyet Eğitimi olarak sıralanmaktadır (2009 TDÖP).

Programda yer alan kazanımlar yukarıda verilmiş olan konular çerçevesinde “Atatürkçülük ile İlgili Kazanımlar” başlığı altında sunulmuştur. Ayrıca Atatürkçülük ile ilgili etkinlik örneklerine de programda yer verilmiştir. Programda kazanımların ve etkinliklerin sunumu incelendiğinde oldukça sistematik bir yaklaşımın tercih edilmiş olduğu dikkati çekmektedir. Atatürkçülük ile ilgili kazanımlar gerek sınıf seviyesi gerekse konu başlıklarına ayrılarak sıralanmış olup programda 1-4.sınıflar için toplamda 35 adet kazanıma yer verildiği görülmektedir. Diğer programlardan farklı bir şekilde söz konusu kazanımların tamamına yakını farklı sınıf seviyeleri için ortak olarak sunulduğundan programda her bir sınıf seviyesinde mümkün olduğunca fazla sayıda Atatürkçülük kazanımlarına yer vermeye çalışılmış olduğu söylenebilir. TDÖP’de yer alan Atatürkçülük ile ilgili etkinlik örnekleri incelendiğinde ise programda yer verilen 14 adet örnek ile söz konusu kazanımların uygulanışı hakkında program uygulayıcılarına rehberlik edilmeye çalışıldığı görülmektedir.

2019 TDÖP Atatürkçülük ile ilgili kazanım ve konular açısından incelendiğinde Atatürkçülük ile ilgili herhangi bir başlığa programda yer verilmemiş olduğu dikkati çekmektedir. Programda yer alan temalara ilişkin açıklamalarda Türkçe Dersi Öğretim Programı’nın uygulanması sürecinde her sınıf düzeyinde 8 tema işlenmesi öngörülerek, bu temalardan; “Erdemler”, “Millî Kültürümüz”, “Millî Mücadele ve Atatürk” temalarının her sınıf düzeyinde işlenmesinin zorunlu olduğu altı çizilmiştir. Söz zorunlu konusu temalar ile seçmeli diğer temalar kapsamında yer alan kazanımlar ele alındığında ise Atatürkçülük ile ilgili herhangi bir kazanıma programda yer verilmemiş olduğu görülmektedir. Buna göre 2019 TDÖP’nin hem bir önceki programa kıyasla hem de Atatürkçülük ile ilgili kazanımların öğretim programlarında bulunma gerekliliği çerçevesinde önemli eksiklikleri barındırdığı söylenebilir.

4.4. 2005 Fen ve Teknoloji ile 2018 Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programları arasındaki Atatürkçülük ile ilgili kazanımlar ve konular açısından benzerlikler ve farklılıklar

2005 FBDÖP Atatürkçülük ile ilgili kazanım ve konular açısından incelendiğinde programda Atatürkçülük ile ilgili kazanım ve konuların sınıf seviyesine göre ayrılarak tablo şeklinde sunulduğu görülmektedir. Söz konusu tabloda 3’ü doğrudan olmak üzere toplamda 4 adet kazanımın Atatürkçülük konuları ile ilişkilendirilmiştir. Programda kazanımlarla ilgili sunulan konuların sadece başlıklar şeklinde değil konuların ele alınması esnasında dikkat edilmesi beklenen uygulama sürecine ilişkin açıklamalarla birlikte verilmiş olduğu dikkati çekmektedir. Söz konusu kazanımlar, ilgili konular ve beraberinde sunulan açıklamalar şu şekilde örneklendirilebilir;

Kazanım: Atatürk’ün çevre ile ilgili yaptığı çalışmalara örnekler verir.

Konu: Atatürk’ün çevreye verdiği önemi kavrayabilme

Açıklama: Atatürk’ün çevre ile ilgili yaptığı çalışmalara örnekler verilerek, Atatürk’ün çevre bilincinin geliştirilmesi ile ilgili sözleri değerlendirilecektir. (2005 FBDÖP)

2018 FBDÖP’de ne yazık ki çalışmada ele alınan 3 ve 4. sınıfların yanısıra program genelinde Atatürkçülük ile ilgili herhangi bir kazanım, konu başlığı ya da açıklamaya yer verilmediği görülmektedir. Buna göre 2018 FBDÖP’nin derse ait kazanımlar arasında yer alması beklenen Atatürkçülük kazanımları ve beraberinde konuları açısından güncellenmeye ve güçlendirilmeye ihtiyaç duyulan bir program olduğu söylenebilir.

4.5. 2009 ve 2018 1-4.Sınıflar Matematik Dersi Öğretim Programları arasındaki Atatürkçülük ile ilgili kazanımlar ve konular açısından benzerlikler ve farklılıklar

Çalışma kapsamında ele alınmış olan son ders olan matematik dersine ait 2009 yılı öğretim programı ele alındığında Atatürkçülük ile ilgili herhangi bir kazanıma yer verilmemiş olduğu görülmektedir. Buna karşın programda ölçme öğrenme alanı için düzenlenecek etkinlik örnekleri için “*Atatürk’ün önderliğinde ölçme birimlerine getirilen yeniliklerin 4.sınıfta uzunlukları ölçme, tartma, sıvıları ölçme, zamanı ölçme alt öğrenme alanları işlenirken ayrı ayrı irdelenmelidir. Bu yeniliklerin gerekliliği araştırma ödevi olarak verilmelidir*” (MDÖP, 2009) şeklinde yapılmış olan açıklama ile derslerin işleniş sırasında Atatürkçülük ile ilgili bazı noktalara değinilmesi istenmiştir. Programda ayrıca ölçme-değerlendirme başlığı altında yer alan matematik tarihi alt başlığında matematiğe katkıda bulunan kişilerin hayatı üzerinde durulması beklenerek Thales, Pisagor, Escher gibi ünlü matematikçilerin yanısıra Atatürk’ün de matematiğe getirmiş olduğu katkılar üzerinde durulması beklenmiştir. 2018 MDÖP’de ise Fen Bilimleri öğretim programında olduğu gibi programda Atatürkçülük ile ilgili herhangi bir kazanım, konu ya da içerik ögesine yer verilmemiş olduğu görülmektedir.

5. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Kelime anlamı itibarıyla Atatürkçülük “Atatürk’ün düşünce ve uygulamalarından kaynaklanan, Türk Devleti’nin bağımsızlık ve bütünlüğünü, millî egemenliğini, kişi özgürlüğünü, çağdaş olmayı amaçlayan, akla, bilime ve gerçeğe dayanan, evrensel ağırlıklı, geleceğe yönelik, birbiri ile uyumlu amaçlar, uygulamalar ve ilkeler bütünü” (TDK) olarak tanımlanmaktadır. Tanımdan da görüldüğü üzere Atatürkçülük yalın siyasi bir bakış açısı ya da ideoloji değil köklerini akıldan ve bilimden alarak Türk Milletini ve Cumhuriyetini hak etmiş olduğu yüksek uygarlık seviyesine ulaştırmayı hedefleyen bütüncül bir düşünce sistemidir. Atatürk’ün “Memleketler çeşitlidir; fakat uygarlık birdir ve bir milletin ilerlemesi için de bu tek uygarlığa katılması gerekir.” sözü, bu görüşü desteklemekte ve onun düşünce sistemini netleştirmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti’nin ve Milletinin ulaşması amaçlanan uygarlık anlayışı pek çok bileşeni eş zamanlı olarak barındırmakla birlikte Atatürk bu konu ile ilgili 1925 yılında yapmış olduğu açıklamasında geçen “...Türk milleti, milletlerarası genel savaş alanında hayat ve kuvvet sırrı olacak ilim ve vasıtanın, ancak çağdaş uygarlıkta bulunabileceğini değişmez bir gerçek olarak kabul etmiştir...” sözleri ile ilmin ve bilimin hayat için tek mürşit kabul edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu nedendir ki Atatürkçülük ilim ve bilimin kullanılmasında, geliştirilmesinde ve yaygınlaştırılmasında en önemli araç olan eğitim ve eğitim sistemleri için vazgeçilmez bir öğe; yol gösterici ve referans noktası olarak kabul edilmektedir. Bu anlayışa göre eğitim sistemleri içerisinde yer alan her unsurun Atatürkçülük düşünce sistemine ve onun ilkelerine paralel bir şekilde yapılandırılması beklenmektedir. Öğretim programlarının kısa ve uzun vadede bir ülkenin milli eğitim hedeflerine ulaştırmada üstlendiği kritik rol göz önüne alındığında, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içerisinde uygulanan programların Atatürkçülük ilkelerini kapsayacak şekilde geliştirilmesinin adı geçen uygarlık düzeyine ulaşılabilmesi için bir gereklilik olarak görülmektedir.

Bu çalışma ile ilkökul düzeyinde uygulanmakta olan bazı derslere (hayat bilgisi, sosyal bilgiler, Türkçe, fen bilimleri ve matematik) ait öğretim programları ile söz konusu derslerin bir önceki programlarının Atatürkçülük ile ilgili kazanım ve konular açısından karşılaştırmalı olarak incelenmesi hedeflenmiştir. Adı geçen öğretim programlarından ilki olan Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programı incelendiğinde 2009 HBDÖP’de Atatürkçülük ile ilgili 28 adet kazanım ve konuya yer verilmişken, 2018 HBDÖP’de 4 kazanım yer aldığı ve programda Atatürkçülük ile ilgili herhangi bir konu başlığının yer almadığı belirlenmiştir. Söz konusu kazanımların karşılamış olduğu davranışlar incelendiğinde ise bu kazanımların 2009 HBDÖP’de yer alan kazanımların devamı niteliğinde olduğu görülmüştür. Bilindiği gibi Hayat Bilgisi dersi çocuğun istedik özelliklere sahip sağlıklı bir birey olma yolunda kendini ve çevresini formal süreçler aracılığıyla keşfetmeye başladığı ilk derstir. MEB tarafından hayat bilgisi dersi ile ilgili yapılmış olan açıklamalar incelendiğinde “...*Bu derste çocuğa içinde bulunduğu doğal ve toplumsal çevre inceletilerek; kendini tanıma, çevreyi ve çevrede meydana gelen olayları anlama, daha iyi yaşama yollarını bulma, çevredeki eşyaların yerlerini ve bunların nasıl kullanılacağını bilme, Atatürk’ü tanıma, bireyin yakın çevresi ile ilgili günlük olaylara ilgi duyma, toplu yaşamın önemini kavrama, toplumun istediği davranışları gösterme, sağlıklı ve düzenli yaşama alışkanlıklarını kazanma gibi bireyin yaşadığı çevreyi daha iyi tanıması ve bu çevre ile uyumlu biçimde yaşayabilmesi için gerekli bilgi ve alışkanlıkların kazandırılmasına çalışılır...*” (MEB, 2019) ifadelerinde yer alan Atatürk’ü tanıma vurgusu dikkati çekmektedir. 2018 HBDÖP bu bakış açısı doğrultusunda ele alındığında programda yer verilmiş olan 4 kazanımın öğrencilerin Atatürk’ü yeterli

düzye tanıyabilmesi ve onun da ötesinde anlayabilmesi için ihtiyaç duyduğu bilgi, beceri ve davranışların kazandırılması için yeterli olamayacağı düşünülmektedir.

Sosyal Bilgiler dersine ait öğretim programları incelendiğinde 2009 SBDÖP’de Atatürkçülük ile ilgili toplamda 19 adet kazanım yer aldığı, bu kazanımların 8 farklı konu başlığı altında sunulduğu ve beraberinde verilmiş olan açıklamalar ile konuların ele alınışının ve işlenişinin program uygulayıcıları için belirginleştirilmeye çalışıldığı tespit edilmiştir. 2018 SBDÖP’de ise Atatürkçülük ile ilişkilendirilebilecek yalnızca bir kazanıma yer verilmiş olduğu belirlenmiştir. Buna göre mevcut hali ile programın sosyal bilgiler dersi kapsamında öğrenciler için hedeflenmiş olan “Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyeti’nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrayıp demokratik, laik, milli ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olmaları” davranışının kazandırılmasında belirgin eksikliklere sahip olduğunu söylemek doğru olacaktır.

Çalışmada ele alınan bir diğer ders olan Türkçe dersine ait 2009 yılı öğretim programında Atatürkçülük ile ilgili kazanımların toplamda 35 adet kazanıma yer verilmiş olduğu; söz konusu kazanımların 4 konu başlığı altında ilgili etkinlik örnekleri ile birlikte sunulmuş olduğu belirlenmiştir. 2019 programında ise Atatürkçülük ile ilişkilendirilebilecek 3 zorunlu temaya yer verilmiş olmasına rağmen Atatürkçülük ile ilgili herhangi bir kazanıma yer verilmemiştir. Buna göre yenilenen TDÖP’de sunulan bu temalar düşünüldüğünde Atatürkçülük ile ilgili konuların programda yer almasının bir ihtiyaç ve gereklilik olarak görüldüğü söylenebilir. Ancak adı geçen temalara rağmen Atatürkçülük ile ilgili herhangi bir kazanıma yer verilmemiş olmasının programın istenilen çıktılara ulaşılabilmesinin yanısıra öğretim programları paralelinde hazırlanması gereken ve öğrenme süreçlerinde yararlanan temel kaynak olan ders kitaplarının eş değer içeriklere sahip olabilmesi için engel oluşturduğu düşünülmektedir.

2005 FBDÖP’de 4 adet kazanımın Atatürkçülük konuları ile ilişkilendirilmiş olduğu, bu kazanımların ilgili konu başlıkları ve açıklamalarla birlikte sunulmuştur. 2018 yılı itibariyle geliştirilmiş olan öğretim programında ise herhangi bir sınıf seviyesinde Atatürkçülük ile ilgili konu ve kazanıma yer verilmemiş olduğu belirlenmiştir. Çalışma kapsamında incelenmiş olan son öğretim programları olan 2009 ve 2018 MDÖP’de de benzer bir durumla karşılaşmış olup 2009 MDÖP’de derslerin işleniş sırasında Atatürkçülük ile ilgili değinilmesi beklenen noktalar üzerinde durulmuş buna karşın her iki programda da Atatürkçülük ile ilgili herhangi bir kazanım ya da konu başlığına yer verilmemiştir.

Atatürk’ün eğitim politikasında yer alan temel ilkeler incelendiğinde “eğitim bilimsel olmalıdır” ilkesinin söz konusu ilkeler arasında yer aldığı görülmektedir. Pozitivizm dayanan Atatürk’ün düşünsel yapısı onun eğitim anlayışına ve politikasına da yansıyor, eğitimin bilim ve teknik alt yapısıyla planlaması ve uygulanması gerekliliğini bu ilke ile açıklıyordu. Onun bilim ve tekniğe önemi şu sözlerle de anlamak mümkündür “Baylar, Dünyada her şey için, madde ile ilgili işler için, fizik ötesi işler için, yaşam için, başarı için en gerçek önder, bilimdir, tekniktir. Bilim ve tekniğin dışında önder aramak, çevresinde olup bitenleri öğrenmemektir, bilgisizliktir, doğru yoldan sapmadır.” (Akt. Sarpkaya, 2002). Atatürk’ün bilime verdiği önem dışında bilime sağlamış olduğu katkılar da tartışılmaz düzeydedir. Geometri alanında yazmış olduğu ve uzun yıllar boyunca okullarda ders kitabı olarak kullanılmış olan kaynak dışında Matematik alanına getirmiş olduğu açı, çevre, köşe, beşgen, yatay, yay, yarıçap vb. gibi terimler onun doğrudan eğitim alanında yapmış olduğu katkılardan ilk akla gelenlerdir. Bu nedenledir ki gerek eğitim ve bilime vermiş olduğu önem, gerekse yapmış olduğu yenilikler göz önüne alındığında fen bilimleri ve matematik derslerine ait öğretim programlarında Atatürkçülük ile ilgili kazanım ve konulara yer verilmesinin programların doğası gereği bir zorunluluk olduğu düşünülmektedir.

Çalışmada elde edilmiş olan bulgular bütüncül olarak ele alındığında yenilenen öğretim programlarının geneli için belirgin eksikliklerin olduğunu söylemek doğru olacaktır. İncelenen programlarının tamamı için geçerli ve hatta programlarda değinilmiş olan öğretim programlarının “Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları” ile “Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri” esas alınarak hazırlanması gerekliliği düşünüldüğünde bu eksikliklerin giderilebilmesi için öğretim programlarında birtakım revizyonların yapılması gerektiği düşünülmektedir. Programlarda yer verilmesi beklenen Atatürkçülük ile ilgili kazanım ve konuların yanısıra Türkçe dersine ait bir önceki programda olduğu gibi söz konusu kazanımlarla ilgili etkinlik örneklerine de yer verilmesinin öğretim programlarının rehberlik özelliğini ve beraberinde uygulamadaki etkililiğini arttıracığı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Altunışık, R., Coşkun R. Bayraktaroğlu, S., & Yıldırım, E. (2010). *Sosyalbilimlerde araştırma yöntemleri SPSS uygulamalı (6. Baskı)*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Aslan, E. (1989). *Atatürkçü düşünce sisteminde Türk eğitimi*. Diyarbakır: D.Ü. Atatürk Araştırmaları Merkezi Yayınları.
- Çoban, A. (2001). Atatürkçü düşüncede eğitim sistemi ve boyutları. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı 149
- MEB Tebliğler Dergisi, 1999. <http://tebligler.meb.gov.tr/> adresinden 12.07.2019 tarihinde erişilmiştir.
- MEB (2009). İlköğretim hayat bilgisi dersi öğretim programı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- MEB (2018). İlköğretim hayat bilgisi dersi öğretim programı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- MEB (2005). İlköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- MEB (2017). İlköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- MEB (2009). İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- MEB (2019). İlköğretim Türkçe dersi öğretim programı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- MEB (2005). İlköğretim fen ve teknoloji dersi öğretim programı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- MEB (2018). İlköğretim fen bilimleri dersi öğretim programı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- MEB (2009). İlköğretim matematik dersi öğretim programı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- MEB (2018). İlköğretim matematik dersi öğretim programı. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- Neuman, W.L. (2012). *Toplumsal araştırma yöntemleri: nicel ve nitel yaklaşımlar I-II. Cilt (5. Basım)*. İstanbul: Yayın Odası.
- Özyılmaz, Ö. (2013). *Türk milli eğitim sisteminin sorunları ve çözüm arayışları*. Ankara: Pegem Akademi Yay.
- Şimşek, H. (2009). *Methodical problem in the researches of educational history. Journal of Faculty of Educational Sciences*, (42), 1, 33-51.
- Turan, Ş. (1982). *Atatürk'ün düşünce yapısını etkileyen olaylar, düşünürler, kitaplar*, Ankara.
- Yin, R.K. (2006). *Case study research (design and methods)*. California: Sage Publications